

МІНІСТЕРСТВО АГРАРНОЇ ПОЛІТИКИ
ТА ПРОДОВОЛЬСТВА УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ
АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Видається з 1997 р.

Виходить 4 рази на рік

ВІСНИК

АГРАРНОЇ НАУКИ ПРИЧОРНОМОР'Я

ВИПУСК 2(66)

- *Економічні науки*
- *Сільськогосподарські науки*
- *Технічні науки*

Миколаїв
2012

Вісник аграрної науки Причорномор'я : науково-теоретичний фаховий журнал / В. С. Шибанін (гол. ред.) та ін. — Миколаїв, 2012. — Вип. 2 (66). — 195 с.

У збірнику висвітлено результати наукових досліджень з питань економіки, проблем сільськогосподарських та технічних наук, досліджуваних ученими, аспірантами, магістрами та студентами Миколаївського державного аграрного університету та інших навчальних та наукових закладів Міністерства аграрної політики та продовольства України.

Рекомендовано до друку вченою радою Миколаївського державного аграрного університету. Протокол № 9 від 31.05.2012 р.

Точка зору редколегії не завжди збігається з позицією авторів.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

ГОЛОВНИЙ РЕДАКТОР: д.т.н., проф., чл.-кор. НААН України
В.С. ШИБАНІН

ЗАСТУПНИКИ ГОЛОВНОГО РЕДАКТОРА: д.е.н., проф. І.І. ЧЕРВЕН,
к.е.н., доц. В.П. КЛОЧАЧ,
д.е.н., проф. В.І. ГАВРИЩ,
д.с.-г.н., проф. В.В. ГАМАЮНОВА,
д.с.-г.н., проф. М.І. ГИЛЬ,
к.е.н., доц. Н.В. ПОТРИВАСВА.

ВІДПОВІДАЛЬНИЙ СЕКРЕТАР:

ЧЛЕНИ РЕДАКЦІЙНОЇ КОЛЕГІЇ:

Економічні науки: д.е.н., проф. І.Н. Топіха, д.ю.н., проф. О.В. Скрипнюк, д.е.н., проф. Л.О. Мармуль, д.е.н., проф. О.Д. Гудзинський, д.е.н., проф. О.Ю. Єрмаков, д.е.н., проф. В.І. Топіха, д.е.н., проф. В.М. Яценко, д.е.н., проф. М.П. Сахацький, д.е.н., проф. О.В. Шибаніна, д.е.н., доц. О.І. Котикова, д.е.н., доц. Н.М. Сіренко, д.е.н., доц. Л.А. Євчук, д.е.н., доц. І.В. Гончаренко, д.е.н., доц. О.М. Вишневецька.

Технічні науки: д.т.н., проф. В.Д. Будак, д.т.н., проф. Б.І. Бутаков, д.т.н., проф. К.В. Дубовенко, д.т.н., проф. Ю.В. Селезньов, к.т.н., проф., чл.-кор. НААН України Д.Г. Войтюк, д.т.н., проф. С.І. Пастушенко, д.т.н., проф. В.М. Рябенський, д.т.н., проф. А.А. Ставинський.

Сільськогосподарські науки: д.с.-г.н., проф. В.С. Топіха, д.с.-г.н., проф. Т.В. Підпала, д.с.-г.н., проф., академік НААН України В.П. Рибалко, д.с.-г.н., проф. Л.С. Патрєва, д.б.н., проф. І.Ю. Горбатенко, д.б.н., проф. І.М. Рожков, д.с.-г.н., проф. С.Г. Чорний, д.с.-г.н., проф. М.О. Самойленко, д.с.-г.н. Л.К. Антипова, д.б.н., проф. В.І. Січкач, д.с.-г.н., проф. А.О. Лимар, д.б.н., проф. А.П. Орлюк, д.с.-г.н., проф. В.Я. Щербаків.

Адреса редколегії:

54020, Миколаїв, вул. Паризької комуни, 9,
Миколаївський державний аграрний університет,
тел. 0 (512) 58-05-95, www.mdau.mk.ua

Свідцтво про державну реєстрацію
КВ №6785 від 17.12.2002.

© Миколаївський державний
аграрний університет, 2012

МІНІСТЕРСТВО АГРАРНОЇ ПОЛІТИКИ ТА ПРОДОВОЛЬСТВА УКРАЇНИ

Вісник аграрної науки Причорномор'я

Науково-теоретичний фаховий журнал
Видається Миколаївським державним аграрним університетом

Випуск № 2 (66)

2012 р.

ЕКОНОМІЧНІ НАУКИ

УДК 330.341.1.014

ІННОВАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ: СУТНІСТЬ, ЗНАЧЕННЯ, ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ТА НАЙВАЖЛИВІШІ НАПРЯМКИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

В.С. Шибанін, доктор технічних наук, професор, член-кореспондент НААН України

*І.І. Червен, доктор економічних наук, професор
О.В. Шибаніна, доктор економічних наук, професор
Миколаївський державний аграрний університет*

На основі вивчення наукових досліджень вчених і вітчизняного та зарубіжного досвіду висвітлено сутність інноваційної діяльності та інновацій. Виявлено існуючі в їх розвитку проблеми, наведено конкретні дійові пропозиції щодо їх вирішення.

Ключові слова: інновації, інноваційна діяльність, проблеми, напрямки вирішення, бізнес-система управління, регіони, ефективний розвиток.

Постійного підвищення конкурентоспроможності будь-якого виду продукції можна досягнути лише в умовах інноваційного розвитку, здійснення якого в нашій країні стримується нестачею інвестиційних ресурсів. Усі провідні у технологічному відношенні держави опікуються генерацією та впровадженням наукових досягнень на підприємствах.

Слід сказати, що інноваційна діяльність – це не разова дія, а сукупність послідовних дій з впровадженням ідей та їх реалізацією у вигляді кінцевих результатів [1]. Із цього визначен-

ТЕОРЕТИЧНІ ПИТАННЯ ДИВЕРСИФІКАЦІЇ ПІДПРИЄМСТВ КРУП'ЯНОЇ ГАЛУЗІ

О.В. Орленко, кандидат економічних наук, доцент
Міжнародний університет бізнесу і права, м. Херсон

У статті розглянуто теоретичні питання диверсифікації підприємств круп'яної галузі. Розкрито сутність та визначено переваги і недоліки різних видів диверсифікації підприємств з метою забезпечення ефективного та перспективного розвитку круп'яної галузі в цілому.

Ключові слова: диверсифікація, круп'яна галузь, стратегія, реформування.

Постановка проблеми. Адаптація господарюючих суб'єктів до нового етапу економічного розвитку – багатofакторний процес, що вимагає використання складних методів організації виробництва і виважених управлінських рішень.

Якщо на першому етапі ринкових реформ основним напрямом була зміна середовища функціонування підприємств, що переважно залежало від рішень, які приймалися державною адміністрацією, то зараз в центрі уваги знаходяться питання реформування самих підприємств круп'яної галузі та дослідження шляхів їх розвитку, тобто в умовах відносно сформованого ринкового середовища актуалізуються потреби підвищення якості стратегічного планування на підприємстві [1].

Пошук напрямків диверсифікації підприємств круп'яної галузі вітчизняної економіки є актуальним у зв'язку з проблемами, що виникли: по-перше, необхідність пристосування до нових економічних умов об'єктивно змушує шукати найбільш вигідні сфери створеного виробничого потенціалу. По-друге, диверсифікація виробництва підприємств є інструментом міжгалузевого переливу капіталу і методом оптимізації структурних перетворень в економіці [2]. Отже, у зв'язку з цим виникає проблема визначення сукупності ознак, що відрізняють галузі одна від одної і впливають на ефективність диверсифікаційних програм, а також проблема визначення перспективної стратегії підприємства круп'яної галузі.

Економічний стан, за якого здійснюють сьогодні свою діяльність підприємства круп'яної галузі, характеризується нестабільністю і невизначеністю. Стійкий розвиток підприємств в перспективі залежить від її здатності прогнозувати і гнучко реагувати на умови зовнішнього оточення, що змінюються, утримувати і здобувати нові конкурентні переваги в боротьбі на ринках. У зв'язку з цим зростає роль управління вибором у стратегії диверсифікації підприємств.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Деякі аспекти цієї проблеми розглянуто у працях зарубіжних спеціалістів І. Ансоффа, А. Аккофа, П. Друкера, Ф. Котлера, М. Портера, А. Дж. Стрикленда, А. Томпсона, С. Янга, а також у роботах вітчизняних вчених: В.А. Борисова, Н.В. Бутенко, М.Х. Корецького, Н.Г. Маслака, О. Семенова, О. Ткачова, І. Франчука та ін.

Метою дослідження є вивчення досвіду і проведення аналізу проблем диверсифікації виробництва підприємств круп'яної галузі, виявлення переваг та недоліків диверсифікованих підприємств.

Виклад основного матеріалу. Диверсифікація частіше за все поділяється вченими-економістами на два типи – зв'язана і незв'язана. Зв'язана диверсифікація є новою областю діяльності підприємств круп'яної галузі, пов'язаною з існуючими областями бізнесу (наприклад, у виробництві, маркетингу, матеріальному постачанні або технології) – цей тип диверсифікації відбувається частіше всього на ринках, де існує сильна конкуренція. Незв'язана (латеральна) диверсифікація – нова область діяльності, що не має очевидних зв'язків з існуючими сферами бізнесу. Незв'язана диверсифікація може здійснюватися як через створення нових підприємств, так і через придбання підприємств або злиття з ними [3].

Зв'язана диверсифікація поділяється на вертикальну і горизонтальну. Вертикальна означає виробництво продуктів на попередньому або наступному ступені виробничого процесу (виробничого ланцюжка, ланцюжка створення доданої вартості). Тобто виробник готової продукції починає або виробляти для своєї продукції комплектуючі (просуваючись

назад за ланцюжком), або виходить на ринок продукції або послуг ще більшої глибини переробки (просуваючись вперед за ланцюжком).

Горизонтальна диверсифікація – виробництво продукції на вже існуючому ступені виробничого ланцюжка. Більшість підприємств круп'яної галузі в процесі свого розвитку звертаються до диверсифікації тоді, коли вони вже створюють фінансові ресурси, що перевершують необхідні для підтримки конкурентного становища в первинних сферах бізнесу.

Метою розподілу ресурсів є реалізація синергізму в діяльності підприємств круп'яної галузі при використанні загальних виробництв, каналів поширення, засобів просування. Таким чином, в кожному стратегічному бізнес-одиницю потрібно менше вкладень в порівнянні з автономним рішенням цього питання. Для незв'язаної диверсифікації не вимагається координації між стратегічними бізнес-одиницями. Отже, витрати на управління зростають з кількістю бізнес-одиниць. У протилежність цьому підприємства круп'яної галузі із зв'язаною диверсифікацією несуть витрати, що зростають і з кількістю бізнес-одиниць, і з мірою необхідної координації між ними. Ці підвищені витрати можуть знищити прибутки при зв'язаній диверсифікації (табл.).

Крім того, диверсифікаційні процеси слід розділити на:

- диверсифікацію, що безпосередньо відбувається усередині підприємства, тобто що протікає в його внутрішньому середовищі та зачіпає виробничий процес;

- диверсифікація, що протікає поза підприємством, в його зовнішньому середовищі, та виробничий процес не зачіпає.

Таким чином, загальна схема видів диверсифікації підприємств круп'яної галузі може мати вигляд, представлений на (рисунку 1). Диверсифікація стала входити у практику стратегічного планування діяльності підприємств в 50-ті роки, коли стратегічне планування набуло розвитку. У зв'язку з нестабільністю технологій, змінами в умовах конкуренції, періодичними уповільненнями темпів економічного зростання і появою соціально-політичних обмежень зростала кількість завдань стратегічного характеру та ставало все очевиднішим,

що шляхом простого додавання нових видів діяльності не можна вирішити всі виникаючі проблеми. Тому в 70-ті роки увага розробників стратегій перекинулася з горизонтальної зв'язаної диверсифікації на маніпулювання цілим набором галузей, видів діяльності, на яких спеціалізуються підприємства (таким чином, в практику діяльності увійшла конгломеративна диверсифікація).

Таблиця 1

Порівняння зв'язаної і незв'язаної диверсифікації [4]

Стратегії диверсифікації	Шляхи реалізації	Джерела затрат на управління
Зв'язана	Внутрішній ринок капіталу Реконструювання Передача та розподіл ресурсів	Кількість стратегічних бізнес-одиниць
Незв'язана	Внутрішній ринок капіталу Реконструювання	Координація між стратегічними бізнес-одиницями

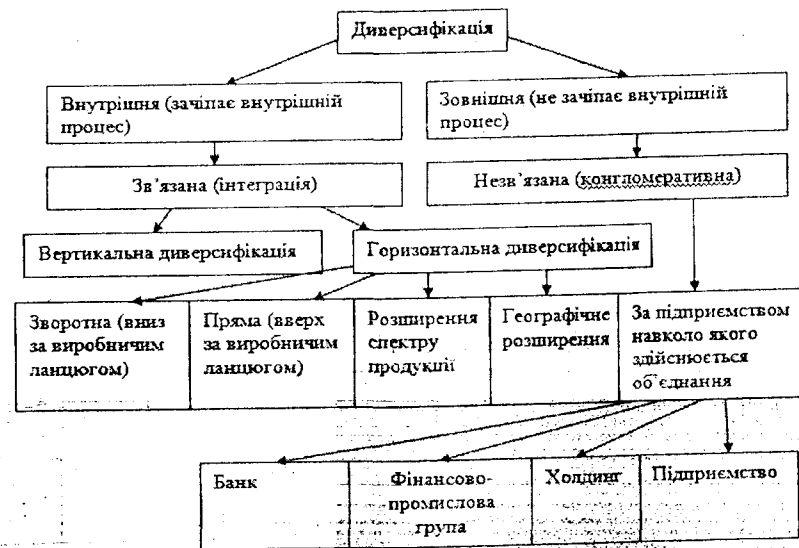

Рис. Типізація процесів диверсифікації на підприємствах круп'яної галузі [5]

Слід відокремити такий особливий вид зв'язаної вертикальної диверсифікації, як диверсифікація постачальників та споживачів продукції. Ряд вчених-економістів взагалі не вважають таку діяльність диверсифікацією, оскільки, на їх думку, під час цієї діяльності підприємством не створюється нового продукту та не обов'язково виникає географічне розширення діяльності. Але слід також відзначити, що цей тип діяльності може також сприяти оптимізації відношення доходність-ризик (за рахунок зниження ризику втрат від зриву постачання ресурсів, витрати клієнтів або форс-мажорних обставин) і з цього боку його слід вважати диверсифікацією.

З урахуванням принципів та видів диверсифікації виділимо дві групи методів диверсифікації:

1) диверсифікація діяльності в межах одного підприємства. Внутрішнє зростання передбачає диверсифікацію існуючого підприємства за рахунок використання наявних і залучених ресурсів. На підприємстві існують різні можливості внутрішньої диверсифікації: створення продукції, подібної до існуючої; створення зовсім нової продукції; диверсифікація ринків; диверсифікація технологій. Головною причиною внутрішньої диверсифікації компанії стає надлишок ресурсів, які можна використати у виробництві нової продукції або продукції, яка випускалася, за більш ефективною технологією для отримання додаткового прибутку. Мета внутрішньої диверсифікації полягає у створенні основи для забезпечення збереження підприємства у майбутньому;

2) диверсифікація через злиття та поглинання. Зовнішнє зростання передбачає об'єднання підприємств, пов'язаних або непов'язаних технологічним ланцюжком. До переваг цієї групи методів диверсифікації необхідно віднести наявність відпрацьованих технологій, функціональних зв'язків із постачальниками, налагоджених каналів збуту, високий рівень попиту на продукцію компанії, кваліфікованість персоналу, а також популярність продукції, імідж, що значно зменшує обсяг додаткових інвестицій. При зовнішньому зростанні компанія постає перед вибором: придбати успішне підприємство за високу ціну або низькорентабельне, проте більш дешево

підприємство. Цей вибір залежить від стратегічного потенціалу компанії.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Таким чином, розгляд визначення диверсифікації дає змогу стверджувати, що основною метою диверсифікації виробництва формування такої структури виробництва, яка б сприяла ефективному та перспективному розвитку підприємства за рахунок багатосторонньої діяльності.

Диверсифікація діяльності підприємств круп'яної галузі – це різнобічний та багатогранний процес, який за своєю специфікою є складним, але у той же самий час і дуже практичним, як варіант розвитку. Проте тільки знання всіх можливих варіантів результату діяльності дозволить правильно обрати подальший шлях розвитку підприємства. Отже, обираючи стратегію диверсифікації, необхідно орієнтуватися на практичну реалізацію розробленої корпоративної місії, постійний аналіз поточної ситуації, оцінку конкурентної позиції та привабливості галузі із врахуванням переваг та недоліків впровадження даної стратегії.

Література:

1. Корінько М.Д. Організація управління при диверсифікації діяльності / М.Д. Корінько // Актуальні проблеми економіки. — 2011. — №9. — С.161 — 169.
2. Пересацько Г.О. Управління диверсифікаційною політикою у контексті концепції інноваційного розвитку / Г.О. Пересацько, В.А. Цимбал // Механізм регулювання економіки. — 2009. — №1. — С.237 — 245.
3. Цогла О.О. Переваги та недоліки стратегії диверсифікації діяльності підприємства / О.О. Цогла // Актуальні проблеми економіки. — 2010. — №5. — С.149 — 152.
4. Корінько М.Д. Організаційно-економічний механізм диверсифікації діяльності суб'єктів господарювання / М.Д. Корінько // Актуальні проблеми економіки. — 2008. — №6. — С. 135 — 142.
5. Лыпко П. Диверсификационный форт / Лыпко П. // Стратегии. — 2008. — №4. — С.31 — 32.

Редакційна колегія залишає
за собою право на редакційні виправлення.

Наукове видання

ЗРАЗОК ОФОРМЛЕННЯ СТАТТІ

УДК (НОМЕР УДК)

НАЗВА СТАТТІ

Л.С. Прокопенко, кандидат біологічних наук, доцент
Л.П. Чернолата, кандидат сільськогосподарських наук
Інститут кормів УААН

Текст анотації українською мовою

Ключові слова: 4-7 ключових слів або словосполучень

НАЗВАНІЕ СТАТЬИ

Л.С. Прокопенко
Л.П. Чернолата

Текст аннотации російською мовою

NAME OF THE ARTICLE

L.S. Prokopenko
L.P. Chornolata

Text of annotation англійською мовою

* Текст статті *

Література
1. Іваненко І. І. Назва роботи / Іваненко І. І. — К. : Вища школа, 1999. — 111 с.
2. Бобров М. І. Назва статті / Бобров М. І. // Назва журналу. — 1999. — № 6. — С. 23—25.

Вісник аграрної науки Причорномор'я
Випуск 2(66) – 2012

Технічний редактор: *О.М. Кушнар'ова.*
Комп'ютерна верстка: *М.Г. Алексєєв.*

Підписано до друку 31.05.2012. Формат 60 x 84 1/16.
Папір друк. Друк офсетний. Ум. друк. арк. 12,25.
Тираж 300 прим. Зам. № 168. Ціна договірна.

Надруковано у видавничому відділі
Миколаївського державного аграрного університету
54020, м. Миколаїв, вул. Паризької комуни, 9

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 1155 від 17.12.2002 р.